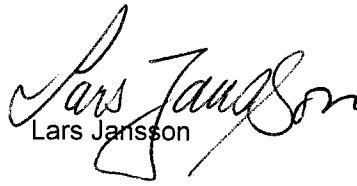

§ 19 - 31

Plats	Landstingshuset, Sessionssalen, Härnösand
Beslutande	Kent Ögren (S), Jokkmokk, ordförande Hans Hedlund (C), Noraström, 1:e vice ordförande Elvy Söderström (S), Örnsköldsvik, 2:e vice ordförande Erik Bergkvist (S), Umeå Marita Fransson (S), Lycksele (ersättare för Harriet Classon) Yvonne Stålnacke (S), Luleå Ewa Söderberg (S), Sollefteå (ersättare för Benny Eriksson) Edward Riedl (M), Umeå Bo Hultin (M), Boden Olle Edblom (C), Umeå Camilla Hansen (C), Luleå Håkan Lindh (FP), Skellefteå Arne Engholm (FP), Sundsvall Erik Sedig (KD), Vännäsby Birgit Stöckel (KD), Luleå Sverker Ågren (KD), Smöråker, Härnösand Maria Grip (V), Umeå Börje Lööv (V), Luleå (ersättare för Monica Carlsson) Mikael Strandman (V), Örnsköldsvik Robert Winroth (MP), Umeå Annika Eriksson (MP), Luleå § 13 - 18 Eva Andersson (MP), Noraström Dan Ankarholm (SJVP), Råneå Erica Sahlin (SJV), Härnösand (ersättare för Gun Enquist-Öhman)
Närvarande ersättare	Levi Bergström (S), Umeå Peter Roslund (S), Piteå Ulf Ottosson (C), Arjeplog Marianne Normark (FP), Umeå Birgitta Nordvall (KD), Vindeln Margaretha Löfgren (V), Vilhelmina Jan-Erik Engman (MP), Skellefteå Jamie Bolling (MP), Smöråker, Härnösand Kenneth Backgård (SJVP), Boden
Övriga	Jan-Åke Björklund, projektledare, Norrstyrelsen May Andersson, Kommunförbundet Västernorrland Thomas Carlsson, Regionförbundet Västerbottens län, § 24 Håkan Gilmark (M), § 24 Hans Gillgren, § 24 Kurt-Åke Hammarstedt, Norrbottens läns landsting Elisabeth Holmgren, Norrbottens läns landsting Gustav Malmqvist, Landstinget Västernorrland, § 24 Christer Nylén, Landstinget Västernorrland Dan Olsson (C), § 24 Jörgen Olsson, utredare, Norrstyrelsen Lars Sandström, Norrbottens läns landsting, § 24 Åse Sundström (FP), § 24

Sekreterare

Lars Jansson

Justerat

Kent Ögren
Ordförande

Hans Hedlund
Justerare

§ 19 Sammanträdets öppnande

Ordföranden hälsade ledamöter och ersättare välkomna och förklarade sammanträdet öppnat.

§ 20 Erfarenheter av regionbildningar i Västsverige och Skåne

Professor Lennart Nilsson, Göteborgs universitet, föreläste om erfarenheter av regionbildningar i Västsverige och Skåne; politisk beslutsorganisation på regional nivå – förutsättningar, alternativ och erfarenheter ur ett medborgarperspektiv.

Norrstyrelsens beslut:

- Informationen noteras.

§ 21 Upprop

Sekreteraren förrättade upprop varvid de i närvaroförteckningen noterade ledamöterna och ersättarna anmälde sin närvaro.

§ 22 Justering

Norrstyrelsen utsåg Hans Hedlund att tillsammans med ordföranden justera protokollet.

23. Fastställande av föredragningslista

Upprättad preliminär föredragningslista fastställdes med tillägg av § 29, valärenden.

24. Lägesrapporter om vision och mål**Ärendebeskrivning**

Företrädare för åtta styrgrupper inom området regional utveckling redovisar arbetet med fas 2, vision och mål

- högre utbildning och forskning, Levi Bergström
- infrastruktur, Peter Roslund
- internationellt samarbete, Håkan Gilmark och Gustav Malmqvist
- kultur, Erik Bergqvist
- klimat, miljö och energi, Dan Olsson och Lars Sandström
- näringsliv och innovation, Hans Gillgren
- trafik, Erik Sedig
- turism, Åse Sundström och Thomas Carlsson

Norrstyrelsens beslut:

- Redovisningen noteras.

§ 25 Sammanträdesplan 2010**Norrstyrelsens beslut:**

- Fredag 29 januari
- Tisdag 13 april inkl föreningsstämma
- Onsdag 9 juni
- Onsdag 13 oktober
- Onsdag 15 december

§ 26 Norrstyrelsens visions- och målarbete. Reviderad tidsplan**Ärendebeskrivning**

Reviderad tidsplan för arbetet med vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur har utarbetats.

Norrstyrelsens beslut:

- Reviderad tidsplan fastställs. (Bilaga 1 till protokollet)

§ 27 Underlag för inomregional balans.**Ärendebeskrivning**

Underlag för uppdrag att påbörja arbetet med inomregional balans har upprättats. (Bilaga 2 till protokollet)

Norrstyrelsens beslut:

1. Upprättat underlag noteras.
2. Underlaget översändes till partiorganisationerna.

§ 28 Beslutsattestanter och firmatecknare 2009**Ärendebeskrivning**

Norrstyrelsen (§ 19/2008) hade utsett Kent Ögren och Jan-Åke Björklund att var för sig teckna Norrstyrelsens firma.

Norrstyrelsens beslut:

- Kent Ögren (ordförande) och Jan-Åke Björklund (projektledare) bemyndigas att var för sig teckna Norrstyrelsens firma för belopp till och med 300.000 kronor.

§ 29 Valärenden**Ärendebeskrivning**

Bengt-Urban Fransson (S), Arjeplog, Bengt Niska (S), Pajala och Sigbritt Ahl (S), Härnösand, har av sagt sig uppdragen som ledamöter i styrgruppen för internationellt samarbete, styrgruppen för trafik respektive styrgruppen för hälso- och sjukvård – vuxna.

Norrstyrelsens beslut:

1. Till ledamot i styrgruppen för internationellt samarbete i stället för B-U Fransson utses Agneta Lipkin, Kalix-Nyborg
2. Till ledamot i styrgruppen för trafik i stället för Bengt Niska utses Leif Hjalmarsson, Luleå
3. Socialdemokraterna i Västernorrland anmodas anmäla ny ledamot i styrgruppen för hälso- och sjukvård – vuxna i stället för Sigbritt Ahl.

§ 30 Norrstyrelsens fortsatta arbete**Ärendebeskrivning**

Norrstyrelsen (§ 6/2009) har beslutat att vid sammanträde 10 juni 2009 göra en avstämning utifrån rådande omständigheter betr. Norrstyrelsens fortsatta arbete.

Regeringen har genom beslut 29 januari 2009 överlämnat ansökningar, avsiktsförklaringar mm som avser förändrad landstings- och länsindelning med anledning av Ansvarskommitténs betänkande, SOU 2007:10, till Kammarkollegiet.

Kammarkollegiet har begärt yttrande från berörda landsting senast 24 april 2009.

Förslag

Med hänvisning till att Kammarkollegiet har för avsikt att kunna överlämna utredning och avge yttrande till regeringen i så god tid att den kan fatta beslut om indelningsändring senast ett år innan ändringen ska träda i kraft, och då önskemålet i ansökningarna är att detta ska ske 1 januari 2011, föreslår arbetsutskottet att det av Norrstyrelsen påbörjade utredningsarbetet i syfte att bilda regionkommun, fortsätter tills vidare, samt att en avstämning av det fortsatta arbetet med regionbildningen ska ske när Kammarkollegiets yttrande till regeringen föreligger.

Överläggning och yrkanden

Under överläggningen yttrade sig Bo Hultin (tre anföranden), Camilla Hansen, Börje Lööv, Erica Sahlin (tre anföranden), Dan Ankarholm, Yvonne Stålnacke, Mikael Strandman, Annika Eriksson, Håkan Lindh, Hans Hedlund, Sverker Ågren (två anföranden), Birgit Stöckel, Elvy Söderström och Ewa Söderberg.

Bo Hultin yrkade, med instämmande av Erica Sahlin och Dan Ankarholm, att Norrstyrelsen med dess styrgrupper läggs ned 1 juli 2009.

Börje Lööv yrkade att i avvaktan på Kammarkollegiets yttrande ska Norrstyrelsens arbete ställas in, varefter nytt ställningstagande ska ske om det fortsatta arbetets inriktning.

Camilla Hansen yrkade, med instämmande av Yvonne Stålnacke, Mikael Strandman, Annika Eriksson, Håkan Lindh, Hans Hedlund, Sverker Ågren, Birgit Stöckel, Elvy Söderström och Ewa Söderberg, bifall till arbetsutskottets förslag.

Propositioner

Ordföranden ställde propositioner om bifall till, respektive avslag på avgivna yrkanden och fann att Norrstyrelsen beslutat bifalla Camilla Hansens m.fl:s yrkande.

Norrstyrelsens beslut:

- Norrstyrelsens utredningsarbete, i syfte att bilda regionkommun, fortsätter tills vidare. (Bilaga 3 till protokollet).

Reservationer

Reservation av Bo Hultin (M), Edward Riedl (M), Erica Sahlin (SJVP) och Dan Ankarholm (SJVP), till förmån för Bo Hultins m.fl:s yrkande.

§ 31. Till handlingarna

- Arbetsutskottets sammanträdesanteckningar 2009-05-13
- Projektledarens rapport nr 3/2009.
- Strömsunds kommun. Svar på erbjudande om representation i Norrstyrelsen
- Kammarkollegiet. Meddelande om ändrad landstingsindelning – bildande av regionkommuner
- Region Mittsverige. Överläggning med Kammarkollegiet 29 maj 2009.

Norrstyrelsens arbete med vision och mål

Under 2009 ska Norrstyrelsens styrelse ta itu med arbetet att formulera vision och mål för Region Norrland. Styrelsens visions- och målarbete är nära knutet till motsvarande arbete i arbetsgrupperna, vilket genomförs under våren och sommaren 2009. I själva verket består styrelsens arbete till stor del i att värdera och gjuta samman arbetsgruppernas förslag till ett sammanhållet måldokument för Region Norrland. Det innebär att styrelsen måste avvakta resultatet av gruppernas arbete innan det tar ställning till det sammanhållna måldokumentet. Det medför i sin tur att styrelsens visions- och målarbete förskjuts i tiden i förhållande till arbetsgruppernas.

Vid styrelsemötet den 8 april fastställdes det förslag till **uppläggning av arbetet** som sänts ut inför mötet. Det innebär ett visions- och målarbetet i **tre steg**:

- Steg 1: Idédiskussion om vision och mål, där de principiella grunderna för visions- och målarbetet läggs fast.
- Steg 2: Formulering av vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur – den mer idéburna grunden för måldokumentet.
- Steg 3: Utformning av ett sammanhållet måldokument med ett antal konkreta mål och strategier under respektive rubrik samt en värdegrund som vilar på vision och verksamhetsidé – den mer exekutiva delen av måldokumentet.

Man kan välja att vänta med den övergripande målstrukturen till steg 3 och låta steg 2 helt handla om vision och verksamhetsidé. Inskränkts diskussionen uteslutande till formuleringsfrågor finns det dock en uppenbar risk att vi gräver ned oss i dessa. Den föreslagna uppdelningen torde också lägga en fastare grund för steg 3.

Vid mötet den 8 april beslutade styrelsen emellertid också förskjuta **tidplanen** framåt i tiden. Detta beror på att arbetsgruppernas kartläggningsarbete tagit längre tid än beräknat. Enligt den ursprungliga tidplanen var skulle arbetsgrupperna inleda arbetet med vision och mål i februari. Det har dock inte varit möjligt för någon arbetsgrupp, och i slutet av april hade några grupper ännu inte avslutat kartläggningsarbetet. Få grupper bedöms ha nått så långt i visions- och målarbetet att de muntligt kan redovisa sina förslag på styrelsemötet den 10 juni.

Projektledaren fick därför i uppdrag att återkomma med ett nytt förslag till tidplan. Med tanke på detta och den betydelse arbetsgruppernas arbete har för det samlade visions- och målarbetet föreslås att den inledande idédiskussionen uppskjuts till styrelsemötet den 2 september. Då ska de åtta arbetsgrupperna inom regional utveckling redan ha slutfört sitt visions- och målarbete och de sex arbetsgrupperna inom hälso- och sjukvård befinner sig i slutfasen av sitt arbete, som enligt gällande tidplan ska vara avslutat den 30 september. Det innebär att flertalet grupper vid styrelsemötet den 2 september muntligt bör kunna redovisa sina förslag till vision och mål. Med dessa redovisningar som grund får styrelsen helt andra förutsättningar att föra den efterföljande idédiskussion, som är tänkt att utmynna i att grundprinciperna för visions- och målarbetet läggs fast. Det innebär också att vi i ett tidigt skede av visions- och målarbetet bör ha en bra bild av om Region Norrland kommer att bildas i samband med valet 2010 och kan anpassa arbetsprocessen efter detta.

Med dess utgångspunkter skulle en arbetsplan för Norrstyrelsens visions- och målarbete kunna se ut på följande sätt:

10 juni 2009:	Den reviderade tidplanen för visions- och målarbetet fastställs. De grupper som kommit längst i arbetet med vision och mål ger en kort lägesrapport från detta arbete.
19 augusti 2009:	Arbetsgrupperna utan politiska styrgrupper redovisar muntligt sina följduppdrag för AU.
30 augusti 2009:	Arbetsgrupperna inom regional utveckling lämnar sina förslag till vision och mål i skriftlig form.

- 2 september 2009: Flertalet arbetsgrupper redovisar sina förslag till vision och mål för styrelsen. Med detta som grund för styrelsen en idé-diskussion, med målsättning att lägga fast den principiella grunden för vision och mål.
- Sep-okt 2009: Med utgångspunkt från arbetsgruppernas förslag och de principer styrelsen lagt fast den 2 september utarbetar projektledaren ett första utkast till vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur i dialog med chefsgruppen, arbetsgrupperna och presidiet.
- 30 september: Arbetsgrupperna inom hälso- och sjukvård lämnar sina förslag till vision och mål i skriftlig form.
- 14 oktober 2009: AU behandlar utkastet till vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur för Region Norrland.
- 4 november: Eventuella återstående arbetsgrupper redovisar sina förslag till vision och mål för styrelsen. Därefter tar styrelsen itu med förslag till vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur för Region Norrland. Efter en inledande presentation vidtar förslagsvis gruppdiskussioner, som utmynnar i en överläggning i plenum, vilken summeras av ordföranden
- Nov-dec 2009: Projektledaren justerar vision, verksamhetsidé och övergripande målstruktur i enlighet med styrelsens beslut. Med utgångspunkt från arbetsgruppernas förslag och styrelsens överläggningar den 4 november utarbetas också ett första utkast till sammanhållet måldokument genom att målstrukturens rubriker får ett innehåll i form av mål och eventuellt också strategier. Det bör också innehålla ett första utkast till värdegrund för Region Norrland och stäms av med chefsgruppen, arbetsgrupperna och presidiet.
- 16 december 2009: AU behandlar utkast till måldokument.
- Januari 2010: Styrelsen behandlar utkast till måldokument. Efter en inledande presentation vidtar förslagsvis gruppdiskussioner, som utmynnar i en överläggning i plenum, vilken summeras av ordföranden.
- Jan-feb 2010: Projektledaren bearbetar utkastet till måldokument i enlighet med styrelsens beslut.
- Februari 2010: AU fastställer slutligt förslag till måldokument.
- Mars 2010: Styrelsen/sammanläggningsdelegerade fastställer måldokumentet och sänder ut det på bred remiss med slutdatum någon gång under sommaren 2010.

Blir det en regionbildning i samband med valet 2010 kommer sammanläggningsdelegerade någon gång i början på 2010 att överta ansvaret för regionbildningen. Föreliggande tidplan innebär att arbetet med vision och mål slutförs under 2010 och att det därför kan bli sammanläggningsdelegerade som får avsluta arbetet med det sammanhållna måldokumentet och sammanställa remisserna.

Detta bedöms dock vara tämligen oproblemiskt. Det finns fortfarande gott om tid under 2010 att slutföra arbetet med vision och mål, parallellt med övriga förberedelser för regionbildningen. Vi kommer fortfarande att ha större framförhållning än inför bildandet av Västra Götalandsregionen och Region Skåne, och det kan mycket väl bli så att sammanläggningsdelegerade bedömer att vision, verksamhetsidé och mål bör fastställas av det nyvalda regionfullmäktige, efter regionbildningen, i samband med att den första regionplanen fastställs. Dessutom torde personsambanden mellan Norrstyrelsen och det efterföljande sammanläggningsdelegerade bli tillräckligt stora för att kontinuiteten i arbetet ska säkerställas.

Principer för inomregional balans i Region Norrland

Ett diskussions underlag inför politisk beredning

2009-05-13

"Vår ambition är att arbeta närmare norrlänningarna själva, att göra oss starkare gentemot omvärlden och att använda våra gemensamma resurser ännu smartare än tidigare. Vi kommer att kunna nyttja fördelarna i en stor organisation, samtidigt som det är just storleken som gör det möjligt att organisera verksamheten småskaligt och samtidigt bidra till inomregionala balans." Norrstyrelsen 2009

Christer Nylén

Inledning

När Norrstyrelsen beskriver om sin verksamhetsidé säger man bla följande:

" Närmare: Med en norrländsk region flyttas beslutsmakten närmare medborgarna. Många frågor som tidigare beslutats om på nationell nivå kommer nu att fattas på regional nivå. En gemensam region ger skalfördelar och starkare förutsättningar för att erbjuda invånarna snabba och kvalitativa offentliga tjänster.

Starkare: En enad region i Norrland kan tydligare göra gemensam sak och positionera sig såväl nationellt som inom EU. En norrländsk region tar fasta på de speciella förutsättningar som råder i Norrland.

Klokare: Vi kan organisera verksamheten utifrån den verklighet som råder här och skapa inomregional balans. Vår demokratiska organisation och våra välfärdstjänster kan utformas för att överbrygga gleshet och långa avstånd."

"Vår ambition är att arbeta närmare norrlänningarna själva, att göra oss starkare gentemot omvärlden och att använda våra gemensamma resurser ännu smartare än tidigare. Vi kommer att kunna nyttja fördelarna i en stor organisation, samtidigt som det är just storleken som gör det möjligt att organisera verksamheten småskaligt och samtidigt bidra till inomregionala balans." Norrstyrelsen 2009

Vilka utgångspunkter och principer kan och bör ligga till grund för förslag till utformning av den demokratiska organisationen och lokalisering av den regionala offentliga förvaltningen i Region Norrland? Norrstyrelsen har en uttalad ambition att skapa inomregional balans – såväl när det gäller beslutsfattandet som verksamhetsinnehållet och verksamheternas lokalisering, Behovet av anknytning från medborgarna ska ske genom att den nya regionen uppfattas som legitim och att det finns möjlighet till påverkan och delaktighet. Och framförallt –anknytningen från medborgarna kommer att utvecklas successivt då regionen uppvisar en bättre samhällsservice som man har nytta av i vardagen. Så skedde i Västra Götaland och så kan ske i Region Norrland. Men hur ska detta ske?

Inför den politiska beredningen av principer för inomregional balans redovisas i detta diskussionsunderlag dels några perspektiv på medborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande och krav på effektiva resultat samt dels praktiska erfarenheter från regionerna Västra Götaland och Skåne.

Krav på regioner

I mer generella termer kan tre huvudkrav ställas på självstyrande regioner. De två första handlar primärt om att ta hänsyn till invånarnas regioner, det tredje om effektivitet med koppling till dessa regioner. (Invånarnas regioner - en förutsättning för en diskussion om folk- och självstyre" Tomas Ekberg, 2006). Regionerna bör bygga på regional identitet och en geografi som de boende upplever sig tillhöra. Hänsyn behöver tas till den regionförstoring som kan förutses de närmaste 20–30 åren. Regionerna bör utformas med bas i en funktionell ortstruktur som gör det möjligt att garantera en viss nivå och kvalitet i servicen. Regionerna måste orka bära de uppgifter som naturligt kan klaras på landets största arbetsmarknader. Regionen måste dessutom ha ett befolkningsunderlag som ger möjlighet till att bedriva en strategisk politik för hållbar regional tillväxt och global konkurrenskraft som bygger på samspelet mellan och inom forskning, företag och offentlig sektor.(Triplehelix). För att skapa demokratiskt engagemang och möjliggöra utkrävande av politiskt ansvar på regional nivå är det uppenbart att någon form av regional självstyrelse måste komplettera den lokala/ kommunala nivån. På sikt växer invånarnas funktionella regioner för boende och arbete ytterligare. Frågan om politiskt ansvar på regional nivå måste utgå från detta. Den ger samtidigt en bas för att diskutera en regional indelning som är möjlig och rationell att utnyttja för att tillhandahålla olika system av välfärdstjänster, för planering och för strategiska utvecklingsinsatser, under utkrävande av demokratiskt politiskt ansvar.

Erfarenheter från Västra Götaland och Skåne

Regionförsöket föregicks av ett riksdagsbeslut våren 1996 om ändrad länsindelning i Skåne. Kristianstads och Malmöhus län lades samman till Skåne län fr o m 1 januari 1997. Riksdagen har därefter fattat beslut om ändrad länsindelning i Västsverige. Västra Götalands län bildades 1 januari 1998 genom en sammanslagning av Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län utom Habo och Mullsjö kommuner. I beslutet ingick även att Västra Götalands län skulle ingå i den regionala försöksverksamheten fr om 1 januari 1999. Beslut har fattats om förlängning av försöksverksamheten t o m 2010 vilket för Skånes och Västra Götalands del innebar att det regionala utvecklingsansvaret kvarstod ytterligare en mandatperiod. Regeringen har nu 2009 aviserat om permanentning av det regionala utvecklingsansvaret.

Skåne har c 1.2 miljoner invånare fördelade på 33 kommuner. Avstånden i Skåne är i jämförelse med Region Norrland korta. Även resor över hela Skåne framstår därför inte som särskilt långa eller tidsödande. Regeringen menade att inte all regional offentlig verksamhet borde lokaliseras till en enda ort utan ville se helt nya förvaltningsstrukturer med decentraliserade lösningar, användning av ny teknik eller andra arbetsmetoder. Förutom den tillgång till service av olika slag som detta innebär för medborgarna, minskar därigenom också behovet av resor. Sammanläggningen av Kristianstads och Malmöhus län, och därmed även de två länsstyrelserna, genomfördes den 1 januari 1997. Idag Malmö residensstad och Region Skåne har sitt säte i Kristianstad och med decentraliserade funktioner i fem städer med sk. Regionens Hus.

De övergripande målsättningarna för det regionala utvecklingsarbetet i Skåne och Västra Götaland är relativt likartade. Såväl tillväxt som inomregional balans är centrala begrepp. Båda regionerna bygger sitt arbete på en regional utvecklingsstrategi som togs fram i samband med att regionen bildades, Skånsk Livskraft i Skåne och Regional utvecklingsstrategi (RUS) i Västra Götaland. Västra Götaland har format sin organisation med utgångspunkten att det finns betydande skillnader i förutsättningar och inställningar i kommunerna i olika delar av regionen. Skåne har arbetat längre med det regiongemensamma perspektivet och har en organisation som utgår från en gemensam skånsk identitet och fokus på arbete med regionövergripande utvecklingsprojekt med tydlig betoning på samarbetet i Öresundsregionen.

Arbets sättet i Skåne tycks generellt präglas mer av informella, nätverksbaserade samarbetsformer medan Västra Götaland har en mer strukturerad organisation som tydligt involverar kommunerna. I båda regionerna står sjukvårdens problematik mer i fokus för regionernas samlade arbete än de regionala utvecklingsfrågorna. Det gäller inte minst budgetmässigt.

Västra Götaland

" Om allting hamnar i Göteborg, vilket alla 13 myndigheter ville. Då blir det inget, för då bryr sig ingen. Det måste finnas maktcentra och verksamheter runt om i regionen. Det måste finnas verksamhet i Mariestad, Borås, Vänersborg, Uddevalla och Skövde osv. Detta för att man skall bry sig om regionen. Detta borde kunna bryta upp gamla strukturer och ge nya arbetssätt. Detta här gick igenom och alla köpte detta." JÅB tal i Borås 2002 ?

En organisation av ett västsvenskt läns storlek påkallade decentraliserade lösningar i än högre grad än i Skåne och är mer relevant att lära sig av för den blivande Norrlands regionen. "Ett stort län behöver alltså inte innebära en centralisering av viktiga samhällsfunktioner som medborgarna har behov av att ha nära till hands. Samtidigt som svårigheterna med en stor organisation inte skall underskattas, erbjuder den likväl avsevärda möjligheter till rationalisering och effektivt handhavande av olika uppgifter. Det stora antalet kommuner, den mångfasetterade verksamheten och den förhållandevis stora förvaltnings-organisationen kommer att ställa stora krav på länsledningen. Det kommer att bli nödvändigt att på olika sätt utveckla organisation och arbetsformer, bl.a. genom att finna och pröva nya lösningar." Prop 1995/96:38

Begreppet "Inomregional balans" växte fram i samband med de utredningar och politiska avvägningar som gjordes inför bildandet av Region Skåne och Region Västra Götaland. (Björklund, Jan-Åke, *Nytt västsvenskt län – Gränser och lokaliseringar 1996*).

I samband med regionbildningen i Västra Götaland utvecklades en fanns stor uppslutning bakom bedömningsgrunderna

- servicen till medborgarna
- effektiviteten hos förvaltningarna
- undvikandet av personalförflyttningar
- decentraliserad verksamhet med små centrala enheter
- inomregional balans för det nya regionens förvaltningar
- framåtsyftande förvaltningsstruktur

Avvägningen mellan de olika bedömningsgrunderna diskuterades. Flera statliga myndigheter betonade effektiviteten hos myndigheterna. Det ledde som regel till slutsatsen att myndigheternas ledningsfunktioner skulle samlas till Göteborg. Mot detta framhölls *inomregional balans* som något positivt. Om det skulle bli uppslutning och engagemang bakom tanken om det nya länet var det viktigt med "maktcentra" på flera håll i regionen. Skulle huvuddelen av den regionala offentliga förvaltningen lokaliseras till Göteborg, skulle det inte bli något nytt län. För att invånarna ska vara delaktiga i och ha nytta av länets utveckling var det av stor vikt att en inomregional balans upprätthålls. Den nya indelningen fick inte leda till nya centraliseringar av olika verksamheter. En god tillgänglighet till sjukvård och annan service ska finnas inom hela regionen. Centrala funktioner och huvudkontor ska finnas på flera håll i Västra Götaland. Regionutvecklingsarbetet måste också ta hänsyn till inomregional balans samt de olika förutsättningar som finns i regiondelarna.

Vidare framhölls att modern arbetsorganisation och informationsteknik kunde underlätta lokaliseringlösningar som kunde bidra till inomregional balans. Man konstaterade också att de politiska partierna och de allra flesta andra intressenter hade betonat vikten av inomregional balans. Organisationen byggdes upp efter tre grundläggande principer:

- De strategiska frågorna centraliseras för att ge möjlighet till den helhetssyn som är syftet med sammanläggningen av de tre länen.
- Produktion och beslut med behov av lokal närvaro och med betydande inslag av gemensamma kontakter gentemot avnämarna decentraliseras till lokala produktionsenheter med ett områdesansvar.
- Produktionen inom verksamheter som kan inrymma stordriftsfördelar, som har begränsad omfattning eller med behov av specialkompetens som inte kan upprätthållas på flera håll koncentreras och utlokaliseras.

Direktvalt fullmäktige och decentraliserad beslutsstruktur

Västra Götalands bildades genom en sammanläggning av tre tidigare län, med sammanlagt ca 1,5 miljoner invånare. De tre länsstyrelserna blev en, och Västra Götalandsregionen bildades genom att lägga samman tre landsting jämte landstingsverksamheterna i Göteborgs stad. Totalt finns i Västra Götalandsregionens verksamhet nära 50 000 anställda.

Västra Götalandsregionens huvuduppgifter är hälso- och sjukvården och tillväxt och utveckling. Regionen svarar vidare för regional kulturverksamhet och viss utbildning. Tillsammans med kommunerna är Regionen huvudman för kollektivtrafiken.

Regionfullmäktige är det högsta beslutande organet. De 149 ledamöterna väljs av invånarna i Västra Götaland i samband med valen till riksdag och kommun.

Beredande och verkställande uppgifter hanteras av regionstyrelsen. Till regionstyrelsen finns tre utskott: hälso- och sjukvårdsutskottet, ekonomiutskottet och personalutskottet. Regionstyrelsen har också huvudansvaret för de regionala utvecklingsfrågorna. Inom detta område finns tre nämnder, regionutvecklingsnämnden, kulturnämnden och miljönämnden.

För samverkan mellan Regionen och kommunerna finns tre beredningsgrupper, för regionutveckling, kultur och miljö. Grupperna är beredande organ till regionstyrelsen. De behandlar strategiska utvecklingsfrågor för respektive område, som har koppling till Västra Götalands utveckling. De består av 15 ledamöter från Regionen och 12 ledamöter från de fyra kommunförbunden.

Tolv hälso- och sjukvårdsnämnder har ansvar för att befolkningens behov av hälso- och sjukvård tillfredsställs inom respektive geografiska område. Hälso- och sjukvårdsnämnderna är i första hand befolkningens företrädare och beställer hälso- och sjukvård från sjukhus, vårdcentraler, folktandvård och privata vårdgivare – vårdens utförare.

En regionalt balanserad organisation är viktig

Ett län av Västra Götalands storlek, med 49 kommuner, medför att det är nödvändigt med en spridd organisation för både länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen, för att garantera en lokal närvaro på olika platser i länet. I ett ytt stort län är det nödvändigt att ha en regionalt balanserad kontorsorganisation. Ett skäl för detta är att en lokal närvaro i länet skapar ökad legitimitet bland medborgarna för både länsstyrelse och region. Ett annat skäl är att en spridd organisation minskar resande och därmed miljöbelastning. Ett tredje skäl är att en spridd kontorsorganisation ökar förtroendet bland de egna medarbetarna.

Länsstyrelsen har en organisation med sju lokalkontor, jämnt fördelade över länet. Kontorsorganisationen bygger på de kontor som fanns med vid länsbildningen. Genom att Länsstyrelsen inom olika områden har tillsynsansvar över kommunernas arbete är det en förutsättning för ett effektivt arbete att finnas relativt nära tillsynsobjekten. Länsstyrelsen har genom en medveten personalpolitik balanserat kontorsorganisationen på ett sådant sätt att den regionala balansen har upprätthållits.

Västra Götalandsregionen, i meningen den politiska och administrativa strukturen, finns på flera platser Även för regionen var de orter, där verksamhet fanns före regionbildningen, utgångspunkter för det nya, men verksamhet finns även på andra platser. En spridning av besluts- och stabsfunktioner är viktig för att få med sig kommunerna och skapa kontaktytor gentemot dem. Regionens huvudsäte är Vänersborg, där den politiska ledningen och tjänstemannaledningen finns. Där sammanträder regionfullmäktige och regionstyrelse. Vidare finns administration, "Regionens hus", på ytterligare fem platser – Göteborg, Borås, Skövde, Mariestad och Uddevalla. Till bilden hör också att hälso- och sjukvården är organiserad bl.a. med tolv hälso- och sjukvårdsnämnder, som med sina kanslier finns spridda i Västra Götaland. Denna struktur, väsentligt decentraliserad, har funnits sedan Västra Götalandsregionen bildades. Den har fungerat och det finns inga planer att ändra den.

En annan aspekt av läns- och regionbildningen är de olika regionala kulturer som fördes samman i den nya länsstyrelsen och i den nya regionen. Liksom vid företagsfusioner tar det en tid innan de olika kulturerna har funnit sina samarbetsformer och anpassat sig till varandra i en ny organisation. Det är en gemensam uppfattning hos Västra Götalandsregionen och länsstyrelsen att de olika interna förvaltningskulturer som existerade successivt har utvecklats mot en gemensam "Västra Götalandskultur". De regionala särdragen är en tillgång som berikar verksamheten.

De erfarenheter som länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen har dragit av hittillsvarande samarbete är att självstyrelsemodellen, som bygger på ett politiskt ansvar och engagemang å ena sidan, i form av ett direktvalt politiskt organ, och en tydlig statlig företrädare å andra sidan, har fungerat väl. Modellen innebär en tydlig rollfördelning, vilket man uppfattat som viktigt och fruktbart, och det har bidragit till att stärka utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Bättre förutsättningar för planering och strukturella beslut har skapats inom områden som kommunikationer, näringslivsutveckling, turism och hälso- och sjukvård. Nya kraftfält har skapats genom att tidigare länsbundna aktörer fått orientera sig i en ny miljö med nya samarbetsparter, och med ett nytt övergripande regionalt tänkande och agerande. Detta har givit ny kraft i utvecklingsarbetet.

Starka aktörer med bas i hela Västra Götaland och samlade resurser ger större utväxling av samverkan, både nationellt och internationellt. Tidigare skarpa gränser, geografiskt och mellan olika regionala intressen, börjar luckras upp när man ser resultat av att agera gemensamt i en större region. Likaså har kulturutbudet kunnat spridas, och tillgängligheten till detta kunnat ökas i hela länet.

För Västra Götalandsregionens största verksamhet, hälso- och sjukvården, ger den större geografiska förutsättningar för en välfungerande vårdstruktur, som ger balans mellan verksamhet och ekonomi. Västra Götalandsregionen har kunnat ta ett samlat grepp över hela vårdkedjan – från primär/närsjukvård till högspecialiserad vård. Det stora regionsjukhuset har fogats in i ett sammanhang.

Slutsatser

Norrstyrelsen har den uttalade ambitionen att man ska säkerställa en inomregional balans – såväl när det gäller beslutsfattandet som verksamhetsinnehållet och verksamheternas lokalisering. Behovet av anknytning från medborgarna ska ske genom att den nya regionen uppfattas som legitim och att det finns möjlighet till påverkan och delaktighet. Och framförallt –anknytningen från medborgarna kommer att utvecklas successivt då regionen uppvisar en bättre samhällsservice som man har nytta av i vardagen. Så skedde i Västra Götaland och så kan ske i Region Norrland. Men hur kan detta ske?

För ner beslut från staten till folkvalda regionpolitiker

Ett spritt och decentraliserat beslutsfattande genom folkvalda politiker har goda möjligheter att åstadkomma detta. I en samlad Norrlandsregion med 752.000 invånare skapas praktiska förutsättningar att föra ned en del av de beslut som i dag ligger på statlig myndighetsnivå. Medborgarna kommer närmare de politiker som fattar besluten och subsidiaritetsprincipen stärks, d.v.s. beslut ska fattas så nära medborgarna som det är pratiskt möjligt. På detta sätt stärks medborgarnas inflytande genom att de kan ställa direktvalda politiker till ansvar.

Skapa en region med understruktur för territoriell anpassning och delegerat beslutsfattande

Under regionfullmäktige kan en rad nämnder och/ eller inomregionala organ inrättas i de olika geografiska delarna av regionen. Ett antal regionala sjukvårdsstyrelser med budget- och beslutsmakt bör övervägas. Dessa styrelser får ansvar för att befolkningens behov av hälso- och sjukvård tillfredsställs inom respektive geografiska område. Hälso- och sjukvårdsstyrelser är i första hand befolkningens företrädare och beställer hälso- och sjukvård från sjukhus, vårdcentraler, folktandvård och privata vårdgivare – vårdens utförare. På detta sätt ökas kontaktytorna mellan väljarna och de valda på den regionala nivån.

Skapa en regionalt balanserad kontorsorganisation.

Ett skäl för detta är att en lokal närvaro i länet skapar ökad legitimitet bland medborgarna för regionen. En spridning av besluts- och stabsfunktioner är viktig för att få delaktighet med kommunerna och skapa kontaktytor. Ett annat skäl är att en spridd organisation minskar resande och därmed miljöbelastning. Ett fjärde skäl är att en spridd kontorsorganisation ökar förtroendet bland de egna medarbetarna.

Utgångspunkterna bör vara följande principer

- servicen till medborgarna
- effektiviteten hos förvaltningarna
- undvikandet av personalflyttningar
- decentraliserad verksamhet med små centrala enheter
- inomregional balans för det nya regionens förvaltningar
- framåtsyftande förvaltningsstruktur

De olika administrativa verksamheterna bör fördelas ut till de nuvarande residensstäderna och större orterna, bl.a. för att tillgängliga resurser i form av kompetent personal och lokaler ska tas tillvara. Organisationen bör byggas upp efter tre grundläggande principer:

- De strategiska frågorna centraliseras för att ge möjlighet till den helhetssyn som är syftet med sammanläggningen av de tre länen och landstingen
- Produktion och beslut med behov av lokal närvaro och med betydande inslag av gemensamma kontakter gentemot medborgarna decentraliseras till lokala produktionsenheter med ett områdesansvar.
- Produktionen inom verksamheter som kan inrymma stordriftsfördelar, som har begränsad omfattning eller med behov av specialkompetens som inte kan upprätthållas på flera håll koncentreras och utlokaliseras.

Det är viktigt att skapa en inomregional balans så att utbudspunkterna för välfärdsservice till medborgarna säkerställs. På så vis kan vi decentralisera och demokratisera och samtidigt öka den gemensamma slagkraften och hämta hem skalfördelarna.

Norrstyrelsen arbetsutskott 2009-06-09

Det fortsatta arbetet i Norrstyrelsen

Regeringen gav 2009-01-28 beskedet att Sverige i framtiden ska ha tre politiska nivåer med direktval och beskattningsrätt – staten, regionkommuner och kommuner. Det finns en bred parlamentarisk majoritet för att genomföra regionreformen. Fyra regionkommuner har redan fått klartecken. Övriga ansökningar att bilda regionkommun bereds av Kammarkollegiet, såsom indelningslagen föreskriver. Efter Kammarkollegiets beredning ska Regeringen fatta beslut.

Det blir alltså regionkommuner. De tre landstingens ansökningar att bilda Region Norrland och det fortsatta arbetet med regionbildningen måste ses mot denna bakgrund. Det är inte försvarbart att bara avvakta. Norrstyrelsen har ansvaret att förbereda en regionbildning.

Enligt landstingens ansökningar och som förutsättning i Kammarkollegiets beredning ska Region Norrland starta den 1 januari 2011. Bli det så, måste förberedelsearbetet drivas med full kraft. Vi har en plan för arbetet, och hitintills har alla aktiviteter i den planen i allt väsentligt genomförts. Vi har ännu inte tappat någon tid. Förberedelsearbetet bör fortsätta såsom planerat, även om det finns en osäkerhet i Regeringens inställning till takten i den fortsatta regionbildningen och i diskussioner om geografiska gränser

Kartläggning, vision och mål och de principiella formerna för styrning och organisation behövs i den fortsatta processen, vare sig det blir regionkommun den 1 januari 2011 eller senare. I gruppernas arbete påtalas också behovet att gå vidare med samarbete och utveckling i Norrland av de olika verksamhetsområdena.

Följande föreslås för det fortsatta arbetet i Norrstyrelsen:

- Gruppernas kartläggningar av de olika regionala utvecklingsuppgifterna och hälso- och sjukvården sprids och används i den fortsatta processen mot en regionkommun.
- Gruppernas pågående arbete med vision och mål slutförs. Grupperna fortsätter under hösten med att diskutera visioner och mål med olika intressenter.
- Norrstyrelsens eget arbete med vision och mål genomförs. Program för detta är i Norrstyrelsen 2009-06-10 för beslut.
- Kommunikationsplanen genomförs med intensifiering av informationsmöten mm.
- Kontakterna med myndigheter, forskare, facken, olika organisationer och intressenter fortsätter.
- Arbetet med politisk styrning och organisation fortsätter och konkretiseras. Utformningen av verksamheternas styrning och organisation anpassas efter detta.
- Gruppernas arbete med fördjupad verksamhetsbeskrivning (fas 3) samordnas med arbetet för politik och övergripande styrning. Närmare direktiv avvaktas. Om grupperna finner frågor att gå vidare med direkt, ska det tas upp i Norrstyrelsens arbetsutskott.
- Arbetet med lokalisering och inomregional balans får vänta tills vidare.
- Norrstyrelsen och AU sammanträder som planerat under 2009 och sammanträdesplan för 2010 antas.
- En avstämning av det fortsatta arbetet med regionbildningen kommer att ske när Kammarkollegiets yttrande till Regeringen föreligger